

No: 479 – Menş e Adı

KELKİT ŞEKER FASULYESİ

Tescil Ettiren

KELKİT İLÇESİ KURU FASULYE ÜRETİCİLERİ BİRLİĞİ

Bu coğrafi iş aret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 13.12.2018 tarihinden itibaren korunmak üzere 02.01.2020 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 479
Tescil Tarihi	: 02.01.2020
Başvuru No	: C2018/235
Başvuru Tarihi	: 13.12.2018
Coğrafi İşaretin Adı	: Kelkit Şeker Fasulyesi
Ürün / Ürün Grubu	: Fasulye / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Kelkit İlçesi Kuru Fasulye Üreticileri Birliği
Tescil Ettirenin Adresi	: Atatürk Mah. Hükümet Cad. Hükümet Binası No: 6/101 Kelkit GÜMÜŞHANE
Coğrafi Sınırı	: Gümüşhane ili Kelkit, Şiran ve Köse ilçeleri ile bağlı belde ve köyleri
Kullanım Biçimi	: Coğrafi işaret ibaresini taşıyan ve örneği aşağıda yer alan logo ürün ambalajında yer alır.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Kelkit Şeker Fasulyesi, Gümüşhane ili Kelkit, Şiran ve Köse ilçeleri ile bağlı belde ve köylerinde yetiştiriciliği yapılan, beyaz tohum rengi ile tohum üzerinde pembe lekeleri bulunan bir popülasyon ürünüdür. Yetiştiriciliği yapılan popülasyon içerisinde, halk arasında “pembegöz” olarak tabir edilen hilumun (göbek bağı) burun ucunda pembemsi renklenme ile bazılarında damarlanma görülen taneler bulunur. Tane şekli ve yapısı itibarıyla aynı olan beyaz ve pembemsi popülasyonlar tohum karakteri yönünden *Phaseolus vulgaris* L. *elipticus* Mart alt sınıfında yer alır. Tohumlar elips şeklindedir ve tohum uzunluk-genişlik oranı 1,51-1,71 aralığındadır.

Yetiştiricilik yerel tohum ile yapılır ve her yıl üretici hasat sonrası elde ettiği üründen tohumluk ayırır. Tohumluk seçimi yapılırken halk deyişle “bilya” bombeli, tombul ve 7-9 mm uzunluğundaki taneler ayıklanır. Tohumluk olarak ayrılan taneler içerisinde %20-30 oranında ‘pembegöz’ taneler bulunur. Beyaz ve “pembegöz” taneler ile elde edilen karışım ile ekim yapılır.

Tablo.1 Kelkit Şeker Fasulyesinin morfolojik, fenolojik, agronomik ve teknolojik gözlemlerine ait veriler

Morfolojik Gözlemler	
Büyüme Tipi	Tip 2 Yarı Sarılıcı (kısa sütlüklü)
Sarıлма Eğilimi	Var
Bitki Renklenmesi	Orta
Orta Yaprakçık Şekli	Orta Mızrak
Bitki Tüylene Durumu	Kısa Tüylü
Yaprak Rengi	Açık Yeşil
Yaprak Ayası Kalınlığı	Orta
Olgunlaşmamış Bakla Renklenmesi	Düz Yeşil ve Yeşil Üstüne Pembemsi Çizgiler
Bakla Şekli	Hafifçe Kıvrık
Bakla Rengi	Koyu Saman Sarısı ve Saman Sarısı Üzerine Pembe Haleler
Bakla Duvarı Kalınlığı	Orta Kalın
Tohum Şekli	Eliptik Oval
Tohum Rengi	Beyaz ile beyaz üzerine hilumun burun ucunda pembemsi renklenme
Bakla Uzunluğu (cm)	8,2-11
Bakla Genişlik (cm)	0,9-1,2
Tohum Uzunluk (mm)	6-11
Tohum Genişlik (mm)	5-7
Terminal Yaprakçık Uzunluğu (cm)	4-7
Terminal Yaprakçık Genişliği (cm)	4-6
Her baklada Lokus Sayısı (adet)	4,8-6,6

Fenolojik Gözlemler	
% 50 Çiçeklenme Gün Süresi (gün)	47-53
% 50 Bakla Bağlama Gün Süresi (gün)	60-69
Vejetasyon Süresi (gün)	135-143
Verim ve Verim Ögelerine Ait Gözlemler	
Bitki Boyu (cm)	75-115
İlk Bakla Yüksekliği (cm)	17-25
Bitkide Bakla Sayısı (adet/bitki)	79-127
Bitkide Tane Sayısı (adet/bitki)	225-445
Bitki Başına Tane Verimi (g/bitki)	99,88-163,65
Baklada Tane Sayısı (adet/bakla)	3,8-5,6
100-Tane Ağırlığı (g)	36,48-44,87
Dekara verim (kg/da)	150-250
Teknolojik Özellikler	
Kuru Ağırlık (g)	59,14-63,18
Yaş Ağırlık (g)	120,16-124,12
Su Alma Kapasitesi (g/tane)	0,574-0,666
Su Alma İndeksi (%)	0,878-1,016
Kuru Hacim (ml)	142-156
Islak Hacim (ml)	253-265
Şişme Kapasitesi (ml/tane)	0,575-0,625
Şişme İndeksi (%)	2,128-2,322
Pişme Süresi (dk)	22-27
Protein Oranı (%)	23,16-27,98
Tanede Demir ve Çinko Analizi	
Demir (Fe) (ppm)	34,54-37,72
Çinko (Zn) (ppm)	23,45-25,72

Kelkit Şeker Fasulyesinde döllemenin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için gece ve gündüz arası sıcaklık farkının 5-21 °C olması gerekir. Dölleme olayı özellikle gece saatlerinde gerçekleşir ve dölleme için optimum gece sıcaklığı 17-27 °C'dir.

Gümüşhane'nin güneyinde Karadeniz'e paralel bulunan ve bazı kesimlerde yüksekliği 2.500 m'yi bulan dağlar, deniz etkisinin bölgeye (Kelkit, Şiran ve Köse ilçeleri) sokulmasını büyük ölçüde engeller. Aynı şekilde Otlukbeli Dağları da karasal iklim etkisinin bölgeye sokulmasını ve dağılmasını engeller. Bu durum, bölgenin bir geçiş iklimine sahip olmasını sağlar, gece-gündüz arası sıcaklık farkının ideal seviyelerde seyretmesine neden olur ve fasulye yetiştiriciliği açısından bölgeye büyük bir avantaj kazandırır. Böylece bölgede, Kelkit Şeker Fasulyesi bitkileri transpirasyon (terleme) yapmadan büyümeye devam eder, taneler gevşek dokulu olarak gelişir, pişme süresi kısalmaya ve lezzeti artar.

Bölgenin en önemli akarsuyu Kelkit Çayı, güneyde Dayısı ve Balohor dereleri ile doğuda Koşmeşat Deresi olmak üzere üç büyük derenin birleşmesinden oluşur. Kelkit Çayı, Yeşilirmak nehrinin en uzun kolu olup toplam uzunluğu 320 km'dir. Fasulye yetiştiriciliğinde yöreye özgü niteliklerin korunması açısından sulama suyu mutlaka Kelkit Çayı ve onu besleyen kollardan temin edilir. Kelkit Çayında yer üstü sularında kirliliğe sebep olan ortalama nitrat değerleri, tehlike sınırı olan 50 mg/l'nin çok altında, 0,68-1,75 mg/l arasında seyrederek. Bu veriler değerlendirildiğinde Kelkit Çayı ve onu besleyen kollardan sulama suyunun temin edilmesi, nitrat kirliliğinin bulunmadığı yüksek kaliteli su ile kuru fasulye yetiştiriciliği yapıldığı anlamına gelir.

Bölgenin toprak yapısı, tuzluluk sorunu bulunmayan, fasulye yetiştiriciliğine uygun killi tınlı topraktır.

Üretim Metodu:

Sonbahar aylarında 25-30 cm derinliğinde pullukla derin sürüm yapılır. Toprak üzerine dekara 2-2,5 ton olmak üzere yanmış çiftlik gübresi serilir. Erken ilkbaharda tırmık çekilerek toprak keseksiz hale getirilir. Tarla tesviyesi yapılır. Ekim ayı ile birlikte dekara 3-5 kg saf azot, 5-7 kg saf fosfor olacak şekilde gübreleme işlemi gerçekleştirilir. Bunun yanında sezon içerisinde organik menşeli yaprak gübrelere kullanılabilir. 15 nisan-15 mayıs tarihleri aralığında toprak sıcaklığı 10 °C'yi geçtikten sonra tohumlar mibzer ile dekara 8-10 kg olacak şekilde atılır. Sıra arası ve sıra üzeri mesafeler 35-45*10-20 cm, ekim derinliği ise 3-5 cm olarak ayarlanır. Yabancı ot ile mücadele için genellikle 2 kez çapalama yapılır. Hastalık veya zararlı yoğunluğuna bağlı olarak ürüne ruhsatlı bitki koruma ürünleri ile ilaçlama yapılabilir. Sulama temmuz ayının ilk haftası itibarıyla başlar. Sulama sayısı ve aralığı sezona göre değişmekle birlikte, 10-20 gün aralıklar ile en az 5 kez sulama yapılır. Bölgeye özgü kuru fasulyenin

elde edilebilmesi için sulama suyu Kelkit Çayı veya Kelkit Çayını besleyen akarsulardan temin edilir. Hasattan 15-20 gün önce, ağustos ayı sonu ile eylül ayı başı ile birlikte son sulama yapılır. 20 eylül-30 eylül arası elle veya makine ile sökümler yapılır. Hasat edilen baklalı bitkiler bir hafta boyunca serin ve kuru bir yerde kurutulur. Kuruyan baklalar ile daneler harman makinesi yardımıyla birbirinden ayrılır. Genellikle daha sonra taneler büyüklüklerine göre değişik mm çapındaki yöresel kalburlar (etrafı ahşap, yuvarlak şekilli, delikli, kalbur kısmı deriden yapılmış sıyrımlı elek) yardımıyla sınıflandırılır. Bir sonraki yıl tekrar ekim yapmak üzere tohumluk olarak ayrılan taneler içerisinde en az %20-30 oranında pembegöz taneler bulunur. Tohumluk seçimi yapılırken bilya bombeli, tumbul ve 7-9 mm uzunluğundaki taneler ayıklanır. Tohumluk olarak ayrılan taneler içerisinde %20-30 oranında pembegöz taneler bulunur. Beyaz ve pembegöz taneler ile elde edilen karışım ile ekim yapılır.

Denetleme:

Denetim, Kelkit İlçesi Kuru Fasulye Üreticileri Birliği koordinatörlüğünde Gümüşhane İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden en az 1 ziraat mühendisi, Kelkit İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden 2 ziraat mühendisi ile Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden 1 ziraat mühendisinden oluşan toplamda 4 kişilik denetim mercii tarafından yürütülecektir. Toprak hazırlığı, ekim, vejetasyon, hasat ve paketleme dönemi rutin kontrolleri Gümüşhane İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Kelkit İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden en az 3 personel ile gerçekleştirilecektir. Teknolojik analizlere ilişkin protein oranı ve pişme süresinin tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunun kontrolü için denetim mercisinde yer alan Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden 1 ziraat mühendisi sorumlu olacaktır. Her yıl rastgele 2 üreticiden hasat sonrası numune alınarak protein oranı ve pişme süresi denetlenecektir. Gerekli görülen durumlarda veya şikâyet olması halinde her zaman denetim yapılır. Denetimlere ilişkin veriler her yıl Türk Patent ve Marka Kurumuna raporlanır.

Yapılacak denetimler aşağıda belirtilen dönemlerde gerçekleştirilir:

- Toprak Hazırlığı Dönemi: Eylül-kasım aylarında toprağın 25-30 cm derinliğinde pullukla sürümünün yapılması ve 2-2,5 ton/dekar çiftlik gübresi kullanılması kontrol edilir.
- Ekim Dönemi: Nisan ve mayıs aylarında yapılacak ekim için ilk olarak tohumluk kontrolü yapılır. Tohumluğun menşinin Kelkit ilçesi olması, tohumluk olarak ayrılan tanelerde beyaz taneler arasında en az %20-30 oranında pembegöz tanelerin bulunması ve tanenin eliptik şekli görsel olarak kontrol edilir. Mibzer ekim ayarlarının yapılmış olması, sıra arası ve sıra üzeri mesafelerin (35-45 cm * 10-20 cm) ile ekim derinliğinin (3-5 cm) ve dekara atılacak tohum miktarının (8-10 kg/da) uygunluğu kontrol edilir.
- Vejetasyon Dönemi: Haziran ayından itibaren fenolojik ve morfolojik gözlemler yapılır. Temmuz ayının ilk haftasından itibaren eylül ayına kadar yapılacak olan sulama suyunun Kelkit Çayı ve onu besleyen kollardan temin edilmiş olması ve en az 5 kez sulama yapılmış olması kontrol edilir.
- Hasat Dönemi: Son sulamanın hasattan 15-20 gün önce (eylül ayının ilk iki haftası) yapılmış olması kontrol edilir. Hasat sonrası ürüne ilişkin morfolojik gözlemler yapılır. Hasat sonrası kurutma işleminin serin ve kuru bir yerde yapılmış olması kontrol edilir.
- Paketleme Dönemi: Hasat sonrası yıl boyunca coğrafi işaret amblemi ve logonun usullere uygun olarak kullanılması takip ve kontrol edilir.

Üretim sezonu boyunca görülebilecek hastalık ve zararlılarla mücadelede ruhsatlı bitki koruma ürünlerinin kullanılıp kullanılmadığı kontrol edilir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.